

RESOLUCIÓ

IRP/154/2010, 25 de gener, per la qual es dóna publicitat al protocol pel qual s'estableixen els criteris orientatius d'avaluació per a la valoració de les condicions psicològiques per a l'ús de l'arma de foc dels membres dels cossos de policia local de Catalunya.

La Llei 10/2007, del 30 de juliol, de creació de l'Institut de Seguretat Pública de Catalunya, estableix a l'article 4.c) que l'Institut ha d'estudiar, identificar i definir protocols d'avaluació per dur arma de foc, coordinar-ne l'aplicació i avaluar les condicions psicològiques que han de complir els membres dels cossos de policia de Catalunya per dur una arma de foc.

El Decret 219/1996, de 12 de juny, pel qual s'aprova el Reglament d'armament de les policies locals, estableix al capítol 4 el control periòdic, cada dos anys, de les aptituds psicofísiques per dur arma de foc, però no determina un protocol específic d'avaluació de dites aptituds ni concreta les causes de retirada de l'arma de foc, sinó que ho deixa a criteri del professional avaluador. Tampoc estableix limitacions a l'exercici professional privat d'aquesta funció avaluadora, tot i que l'alcalde podrà sol·licitar la col·laboració del departament competent en matèria de seguretat pública per realitzar les proves psicotècniques.

Per tot això, en ús de les competències atribuïdes a l'Institut de Seguretat Pública de Catalunya i a la Secretaria de Seguretat del Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació per a la determinació dels criteris orientatius dels protocols d'avaluació i la coordinació de la seva aplicació, i amb l'objectiu de garantir que les revisions periòdiques d'aptituds psicofísiques per dur arma de foc es portin a terme amb els mateixos criteris i paràmetres d'avaluació per a tots els policies locals de Catalunya,

Resolc:

Donar publicitat al Protocol pel qual s'estableixen els criteris orientatius d'avaluació per a la valoració de les condicions psicològiques per a l'ús d'arma de foc dels membres dels cossos de policia local de Catalunya que figura a l'annex d'aquesta Resolució.

Barcelona, 25 de gener de 2010

Joan Saura i Laporta

Conseller d'Interior,

Relacions Institucionals i Participació

Annex

Criteris orientatius d'avaluació per a la valoració de les condicions psicològiques per a l'ús de l'arma de foc dels membres dels cossos de policia local de Catalunya

.1 Protocol d'avaluació

El protocol d'avaluació està dividit en els apartats següents:

- a) Àmbits d'exploració.
- b) Procediment d'avaluació: proves psicotècniques, proves cronomètriques o de rendiment motriu i entrevista personal.
- c) Valoració d'aptitud.
- d) Criteris de denegació i termini per sol·licitar una nova valoració.
- e) Informe de resultats.
- f) Consideracions finals.

.2 Àmbits d'exploració

2.1 Perfil de personalitat:

L'exploració del perfil de personalitat d'un/a policia, subjecte de l'avaluació, ha d'aportar informació sobre el conjunt de processos cognitius, conatius, emocionals i biofísics que expliquen el seu patró de comportament, així com sobre les variables disposicionals més directament relacionades amb l'ús de l'arma de foc.

Cal aclarir que l'objectiu d'aquestes revisions no és tornar a valorar el perfil d'adequació psicoprofessional de la persona avaluada, atès que ja té la condició d'agent de policia. No obstant això, cal revisar les variables de personalitat més directament associades a la conducta d'ús de l'arma de foc, per tal de complementar l'avaluació psicològica.

2.2 **Estat psicològic:**

En l'exercici de la tasca policial es produeixen situacions molt estressants que sovint poden provocar un efecte acumulatiu sobre els membres d'una plantilla i generar trastorns de salut o canvis transitoris i/o permanents sobre l'equilibri psicològic d'un/a policia.

L'exploració de l'estat psicològic és essencial per identificar i detectar les possibles alteracions psicopatològiques i síndromes clíniques presents en les persones avaluades, derivats o sobrevinguts d'algun incident posttraumàtic o de disfuncions rellevants en la seva adaptació personal, social, laboral o professional.

2.3 Context personal, social i laboral:

Cal explorar i conèixer les característiques de l'entorn en el qual la persona avaluada du a terme la seva activitat, tant del municipi com de la pròpia organització, per tal de poder valorar l'impacte que aquestes condicions ambientals poden tenir sobre el seu estat psicològic, així com sobre la conducta d'ús de la força i la probabilitat d'ús de l'arma de foc.

Alguns esdeveniments vitals significatius de l'àmbit personal, social i laboral també poden provocar problemes d'adaptació o d'estrès, si el subjecte no és capaç de desenvolupar les estratègies d'afrontament més adequades i efectives davant la nova situació.

2.4 Variables psicofísiques o de rendiment motriu:

Les aptituds psicològiques per dur un arma de foc es complementen necessàriament amb unes aptituds físiques i/o de rendiment motriu. És tan important valorar el criteri d'ús com la seva aplicació pràctica.

L'exploració i valoració d'uns determinats processos cognitius i variables psicomotrius (temps de reacció, precisió perceptiva, etc.) permeten comprovar que el subjecte està capacitat per fer un ús adequat de l'arma de foc, quan sigui necessari.

.3 Procediment d'avaluació

La seqüència òptima d'administració i de realització de les proves d'exploració és la següent: proves psicomètriques, proves de rendiment motriu i entrevista personal.

3.1 Proves psicotècniques:

Les proves administrades van dirigides a mesurar tots els aspectes que poden condicionar l'ús de les armes de foc.

3.1.1 Personalitat:

Les variables de comportament més significatives que constitueixen un senyal d'alerta en aquest tipus d'avaluació i que, per tant, són motiu d'una exploració en profunditat són:

- a) Inestabilitat emocional: incapacitat per regular i gestionar adequadament les pròpies emocions davant les demandes i/o exigències de l'entorn.
- b) Agressivitat, temeritat i impulsivitat: dèficit d'habilitats socials a l'hora d'aconseguir propòsits, que es manifesta a través d'una falta de consideració envers els valors morals universals i la normativa existent a la societat.

Si bé aquestes variables tenen el seu homòleg dintre l'estructura de les proves de personalitat, la seva nomenclatura pot variar sensiblement. Per aquesta raó, s'extreuen dos conceptes generalistes (Eysenck, 1981) que engloben les dues variables anteriors i una gran part de la seva possible nomenclatura dintre dels tests de personalitat que es podrien aplicar en aquest apartat.

c) Perfils amb alts nivells de neuroticisme: aquests perfils inclouen persones intranquil·les, nervioses, tenses, sobreactivades, impulsives, agitadaes, ansioses, rígides, obsessives, temoroses i evitatives, entre altres.

d) Perfils amb alts nivells de psicoticisme: aquests perfils inclouen persones dures, poc sociables, fredes, egodistòniques, agressives i impulsives.

El criteri estadístic per considerar significatives les diverses escales que conformen els tests s'estableix a partir de la superació de dues desviacions típiques sobre la puntuació central.

3.1.2 Estat psicològic:

Les variables clíniques més significatives que constitueixen un senyal d'alerta en aquest tipus d'avaluació i que, per tant, són motiu d'una exploració exhaustiva són:

- a) Simptomatologia depressiva.
- b) Simptomatologia ansiosa.
- c) Actituds de paranoidisme (suspicàcia i desconfiança).
- d) Actituds psicopàtiques.
- e) Quadres i/o episodis psicòtics.

La nomenclatura d'aquestes variables en els tests és força homogènia.

El criteri estadístic per considerar la significació de les escales que conformen els tests és el mateix que el de l'apartat de personalitat.

Les proves psicomètriques per avaluar les variables de la personalitat i l'estat psicològic han de ser proves normalitzades i estandarditzades. El format de la prova ha de ser autoadministrat. Cada professional ha d'utilitzar la prova que més conegui sempre que mesuri les variables que són objecte d'avaluació.

3.1.3 Adaptació personal:

En aquesta àrea cal avaluar la presència d'esdeveniments vitals significatius en la persona avaluada i analitzar les seves estratègies d'afrontament. La valoració d'aquests aspectes pot tenir un caràcter més qualitatiu.

3.1.4 Clima laboral

En aquest cas, s'ha de valorar el grau de satisfacció de la persona avaluada amb la seva feina, el grau d'estrès que aquesta li provoca i la seva tipologia. La significació del resultat de la prova administrada ha d'estar relacionada amb els valors descrits per l'autor o autora, d'acord amb la mostra de validació.

3.2 Proves cronomètriques o de rendiment motriu:

Les variables cognitives i de rendiment psicomotriu relacionades amb l'ús de l'arma de foc (atenció discriminativa, resistència a la fatiga, impulsivitat i tendència a la transgressió de normes) no són avaluables mitjançant procediments convencionals, sinó que cal fer-ho amb procediments monitoritzats. Aquesta línia d'avaluació està definida

al Reial decret 2487/1998, de 20 de novembre, pel qual es regula l'acreditació de l'aptitud psicofísica necessària per tenir i usar armes de foc.

Els patrons de resposta que cal observar per la seva rellevància en l'ús de l'arma de foc són els caracteritzats per:

- a) Imprecisió en la resposta: s'evidencia amb un percentatge elevat d'errors (errades i omissions).
- b) Precipitació en la resposta: s'evidencia amb un temps de reacció molt baix.
- c) Alentiment en la resposta: s'evidencia amb un temps de reacció molt alt.

De la combinació d'aquests tres patrons, s'extreuen els dos tipus de tendències d'actuació més preocupants:

- a) Tendència dubitativa: alentiment i imprecisió en l'elecció de la resposta (manca de seguretat).
- b) Tendència impulsiva: precipitació i imprecisió en l'elecció de resposta (manca de control inhibitori).

3.3 Entrevista personal:

La finalitat de l'entrevista és obtenir informació de caràcter general no mesurable mitjançant els tests. D'aquesta manera s'analitzen trets del desenvolupament vital de la persona avaluada, així com variables de context laboral, que incideixen de manera directa o indirecta en la capacitació per a l'ús de l'arma de foc.

Es considera imprescindible dur a terme l'entrevista individual a totes les persones avaluades ja que és la forma més adequada per:

- a) Contrastar els resultats de les proves psicomètriques i de rendiment psicomotriu.
- b) Avaluar paràmetres psicològics no detectables a partir de les proves autoinformades.
- c) Integrar tota la informació obtinguda de la persona avaluada.

És important que l'entrevistador o entrevistadora conegui perfectament les característiques de la tasca policial, les condicions laborals i les característiques de l'entorn on es du a terme la tasca, així com l'especificitat i la regulació de l'ús de l'arma de foc.

L'entrevista ha de ser de tipus semiestructurada i ha d'incloure les àrees d'exploració següents:

3.3.1 Àrea laboral:

- a) Trajectòria professional.

- b) Funcions i tasques dutes a terme en el present.
- c) Torns horaris.
- d) Nivell de satisfacció i autorealització laboral.
- e) Formació.
- f) Risc d'accidentalitat laboral.

3.3.2 Àrea de clima laboral:

- a) Percepció d'ambient laboral.
- b) Relacions interpersonals.
- c) Sistemes interns de comunicació.
- d) Sistemes de supervisió i control.
- e) Implicació dintre l'organització

3.3.3 Àrea de l'arma de foc:

- a) Nivell de coneixements tècnics de l'arma de foc.
- b) Instruccions, normativa o reglament concret del municipi.
- c) Nivell d'interès per a una bona preparació per a l'ús de l'arma de foc (assistència als entrenaments periòdics, formació específica o manteniment adequat, entre altres).
- d) Nivell de consciència professional sobre l'arma de foc i l'ús de la força (exploració del criteri professional en situacions en què hagi hagut d'utilitzar l'arma de foc o l'hauria pogut utilitzar).
- e) Nivell de disfuncionalitat aparent en relació amb la tinença i l'ús de l'arma de foc (incidents injustificats, usos inadequats o baix control de les mesures de seguretat).
- f) Revisions prèvies sobre l'ús de l'arma de foc.

3.3.4 Àrea personal:

- a) Àmbit de salut física: antecedents mèdics d'interès i estat físic actual.
- b) Àmbit de salut mental: antecedents psicològics i/o psiquiàtrics d'interès i estat clínic i psicopatològic actual.
- c) Hàbits tòxics.
- d) Vinculació socioafectiva.

e) Esdeveniments vitals estressants: tipologia, gestió i estratègies d'afrontament.

.4 Valoració d'aptitud

Mitjançant la integració de la informació de l'entrevista personal amb la resta de les proves administrades, el personal tècnic pot emetre una valoració d'aptitud o no aptitud per a l'ús de l'arma de foc.

Els casos de no aptitud requereixen una motivació expressa d'acord amb els criteris de denegació que s'exposen a continuació.

.5 Criteris de denegació

Els criteris per decidir una retirada de l'arma de foc s'han de fonamentar en la detecció d'alguna o algunes de les situacions següents:

a) Un patró de personalitat inestable i/o impulsiu que pugui generar un ús inadequat de l'arma de foc envers persones alienes o sobre la mateixa persona.

b) Un quadre clínic de suficient entitat que pugui minvar el criteri de la persona avaluada a l'hora de fer ús de l'arma de foc. La tipologia del quadre clínic ha d'estar tipificada en les classificacions oficials DSM-IV-TR i CIE-10.

c) La presència d'un esdeveniment vital significatiu de caràcter personal que pugui comportar un risc indegut de l'ús de l'arma de foc envers de la persona mateixa o de terceres persones.

d) Elevada insatisfacció en l'àmbit laboral, que es pot traduir en una falta d'interès per l'ús de l'arma de foc (entrenament, preparació i formació) i en un augment del grau de frustració de la persona avaluada, i que consegüentment pot generar un ús inadequat de l'arma de foc.

e) Greus mancances en el rendiment cognitiu de la persona avaluada (pensament excessivament rígid, lent, concret, dispers o immadur, entre altres) que limitin molt la seva capacitat d'anàlisi de situacions on es requereix l'ús de l'arma de foc.

f) Una mancança física temporal o permanent que incapacita la persona per al maneig de l'arma de foc.

g) L'abús de substàncies tòxiques.

Tots aquests aspectes poden fer que la persona avaluada adopti mala praxi en relació amb l'ús de l'arma de foc, dintre de la qual es poden destacar les intimidacions, les coaccions, l'ostentació de l'arma de foc en públic, o no prendre les mesures de protecció convenients, entre altres. Atès que aquestes actuacions poden posar en perill terceres persones o un mateix, es consideren motius clars de denegació els criteris exposats als paràgrafs anteriors.

.6 Informe de resultats i termini per sol·licitar una nova avaluació

L'informe que s'emet a l'ajuntament que sol·licita l'avaluació consta de dos documents:

a) En el primer s'exposa el procediment genèric i inclou l'objectiu de l'avaluació i la metodologia utilitzada, el detall de les proves administrades, l'entrevista i la valoració de les proves.

b) En el segon document es detallen els resultats obtinguts mitjançant una llista de les persones avaluades, amb la valoració d'aptitud o no aptitud.

D'acord amb el que estableix l'article 23.3 del Reglament d'armament de les policies locals, aprovat pel Decret 219/1996, de 12 de juny, la persona interessada té dret a ser informada sobre el resultat de la revisió mitjançant una entrevista amb el professional o la professional que l'hagi avaluat i ha de sol·licitar aquesta informació per via reglamentària a l'alcaldia o a la persona en què s'hagi delegat.

S'ha d'incloure la realització d'una entrevista de devolució en tots els casos de retirada de l'arma de foc, amb l'objectiu d'explicar a la persona avaluada els motius de la denegació, d'orientar-la en la seva problemàtica i que prengui consciència de la seva situació.

Les persones avaluades que hagin obtingut el resultat de no aptes en les proves psicotècniques o en el cas que els peritatges d'aquesta naturalesa desaconsellin que facin ús de l'arma poden sol·licitar una nova avaluació un cop transcorreguts sis mesos des de la realització de l'anterior.

.7 Consideracions finals

7.1 En finalitzar el procés avaluatiu, els expedients d'avaluació s'han de lliurar a l'ajuntament que n'ha fet l'encàrrec.

7.2 L'avaluació psicològica de les condicions per dur arma de foc ha de ser àmplia i integrar diferents aspectes, i ha de prestar especial atenció a l'estat psicològic actual de la persona avaluada.

7.3 La revisió de les condicions per dur arma de foc en una plantilla policial transcendeix l'àmbit estrictament personal i cal valorar els resultats d'aquestes avaluacions individuals en el context situacional, és a dir, les característiques del municipi i el clima laboral de la plantilla.

7.4 L'Institut de Seguretat Pública de Catalunya és el centre de referència per a tots els professionals i les professionals implicats en l'aplicació d'aquest Protocol pel que fa a dubtes sobre metodologia, criteris de denegació i pautes d'actuació.